

מפעל דף היומי בעיון

סיכום גפ"ת, רא"ש, רמב"ם, רי"ף, ר"ן, טור, ב"י, שו"ע, מ"א, ט"ז ומשנ"ב על הדף

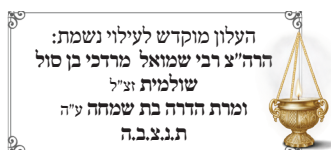
כולל ומכון ראש פינה:

כולל יום שלם ללימוד כל הש"ס וד' חלקי השו"ע בעיון במשך 17 שנה | כולל יום שלם ללימוד דף היומי בעיון | כולל יום שלם ללימוד אבן העזר בעיון | פרויקט "אבן ברורה", והוא כעין משנה ברורה על אבן העזר | כולל ערב שלוש שעות ללימוד דף היומי בעיון | כולל ערב שעתיים ליבו הפץ | כולל שישי שבת | רשת שיעורי תורה ללימוד דף היומי במלגה מכובדת למגידי שיעורים | 30 ספרי עזר על שלחן אבן העזר | ספרי "השינון" על ד' חלקי השו"ע, לדיעת ד' חלקי השו"ע בלימוד עמוד יומי, בהמצת גדולי ישראל מכל העדות וההוגים | מבחנים ארציים לאברכים ובחורים במלגה על דף היומי בעיון | סיכומים יומיים של דף היומי בעיון בעברית, אנגלית, ספרדית וצרפתית | קמחא דפסחא | עזרה וסיוע לנוקדים ואברכים עמלי תורה

בס"ד

שבוע פרשת בראשית

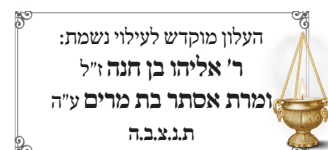
יום א' כ' תשרי - כ"ו תשרי תשפ"ו

העלון מוקדש לעילוי נשמות:
הרה"צ רבי שמואל מרדכי בן סול
שולמית ז"ל
ומרת הדרה בת שמחה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

מסכת זבחים כ"ה-ל"ד

העלון מוקדש לעילוי נשמות:
ר' אליהו בן חנה ז"ל
ומרת אסתר בת מרים ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

ברכת פרקא לבא לרלל הלוועדים ולרלל בית ישראל

דף כ"ה ע"א

מהדף הקודם מתחילים להתבאר ענייני פיגול, שכדי להבינם היטב צריך לדעת כמה כללים שיבוארו להלן בעז"ה.

והנה המעיין בהלכות פיגול יזכור לראות כי כדי להגיע למצב שבו האוכל בשר קרבן יתחייב עליו כרת משום פיגול, צריך להיות תלמיד חכם גדול הבקי בהלכות פיגול, וכמובן כאן מתבקשת השאלה, מה ראתה התורה להזהיר על עבירה שאינה יכולה לבא לידי מעשה, כי אם לא תגלה את כל פרטי ההלכה לכאורה אין מציאות שאדם יעבור עליה, ואם כך מה התורה צריכה להזהיר על כך, אל תזהיר וממילא אף אחד לא יעבור עליה.

ובאמת שאלה זו מתבקשת גם על מה שאמרה הגמרא במסכת סנהדרין שכן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות, ועיר הנדחת לא היתה ולא עתידה להיות, ואם כן על מה ולמה הזהירה על כך התורה ונתנה מצוות מפורטות בענין.

וכדי להבין זאת צריך לדעת כי לא כמו שחושבים בני אדם כי התורה היא ספר חוקים, מצוה מצוה ועונשה ושכרה בצידה, אם ליחיד אם לרבים, לעיר או לציבור או לשבט, כעין [להבדיל] חוקי בשר ודם שלכל עבירת חוק יש עונש הקבוע לה, ולפי זה אם מוצאים בתוכחה בפרשת בחוקותי מ"ט קללות, ובכי תבא צ"ח קללות, בפרטים כאלו או אחרים, אין בהכרח קשר מהותי בין

החטא לענשו, כי העונש בא רק להרתיע את האדם שלא יעבור עבירה זו או אחרת, יהיה העונש אשר יהיה, וככל שהמעשה חמור יותר צריך עונש גדול יותר בכדי להרתיע יותר. באמת אין הדבר כך כלל וכלל, כי באמת אין בתורה עונשים [במובנים של חוקי בשר ודם] כלל, אלא העוון לפי עניינו יוצר פגם, אם בעולם, אם בזמן, אם בנפש האדם, והעונש הוא תיקונו של פגם זה.

והוא הדבר עצמו לענין העבירות המוזכרות בתורה, הרי יצרי מעללי איש רבים הם, ואין סוף למעשים הרעים שאדם יכול ועלול לעשות, ויש מעשים רעים בעיני בני אדם שאינם מוזכרים בתורה בתור עבירה מפורשת, ויש אחרים שמוזכרים במפורש, ויש שרק ברמז, ולדוגמא ענייני פיגול המוזכרים בתורה, ופיגול הוא המחשב מחשבת חוץ לזמנו, והוא הפיגול העיקרי, והוא עצמו צריך להתאמץ היכן הוא רמז בתורה, מה שאין כן פסול חוץ למקומו שהוא מפורש יותר. ואם היו אלו חוקים בעלמא ועונשים בכדי להרחיק את האדם מן העבירה מדוע לא מפרשת התורה את האיסורים ועונשיהם להדיא.

והנה דרך העולם כאשר יש איזו שהיא סכנה בדרך מציבים הרשויות שלט אזהרה או גדרות כדי שלא יבוא בני אדם להכשל שם, אף בדרכים שוממות שאין הרגל מצויה שם. ומי שאחראי על איזור שלם מחזיק הוא אצלו מפה שבה מסומנים כל המכשולים והשלמים. וכך היא הבריאה, הכתוב אומר והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח א-להים מרחפת על פני המים, ודרשו חז"ל כי כאן נרמזו ארבעת המלכויות ששעבדו את

כולל ומכון ראש פינה:

ישראל, וביארו המפרשים דאף דודאי לא שייך מלכויות קודם בריאת האדם, מכל מקום פירשה כאן התורה כי הבריא נבראה חסירה וצריכה להשלמת האדם, אשר אם לא ישלמנה עלול הוא ליפול בבורות אלו של חסרונות הבריא שבהם שורה הרע שבעולם וממילא ממנו נבראים הכוחות הבאים מחמתם, שהם ארבע המלכויות שהם כוחות הרע למיניהם, והנכשל, אם ציבור אם יחיד, הוא אשר מביא עליו את כח הרע אשר נדבק הוא בו במעשיו הרעים, אשר נפרע ממנו את מעשיו, להתם רשע ולסלק כל חטאת.

והנה פשוט שלאדם שומר תורה ומצוות אין אפילו יצר הרע לאכול ביום הכפורים, אדרבה, יצרו הרע אומר לו לעבור על דברי הרופאים המזהירים אותו שלא לצום מפני פיקוח נפש, ואין הוא יכול להבין שיש אנשים כאלו האוכלים ביום הכפורים, כמו שאין אנו יכולים היום להבין יצר הרע לעבוד את הפעור עבודה שרק מלחשוב עליה בא האדם לידי גועל נפש והקאה, וכן כל כיוצא בזה. אבל האמת היא שיש כזה בור בעולם, שבאמת בזמן רגיל אין אדם בא בכלל לסביבת בור כזה, אבל יתכן שיגיע לידי זה, ומי שיפול לבור כזה צריך הוא תיקון כזה או אחר, ורק הוא יכול לרפאותו מחלאת עונו, ורק בורא העולם ויוצר האדם הוא היודע תעלומות פרטי הבורות והרכבת תרופותיהם ותקנותיהם.

וזה הביאור בשאלה שפתחנו בה, התורה היא מפת הבריא, אסתכל באוריינת וברא עלמא, ובעולם זה יש בור ששמו פיגול, שפרטיו הם כאלו וכאלו, ומסתמא בנגלה או בנסתר יש לבור זה הסתעפויות ותולדות, ובאמת יתכן שמעולם לא נפל אדם בבור זה, אבל הבור קיים, והתורה שהיא מפת העולם מציינת את מיקומו ותכונותיו, אם ברמז אם במפורש, אם בגזירה שוה ואם בהיקש, לפי תכונותיו של בור זה, כל בור ובור לפי עניינו, ויתכן שעצם העיסוק בפרשה זו היא התיקון לפגם זה.

ונעבור להלכות פיגול.

וז"ל הרמב"ם [הלכות פסולי המוקדשין פרק י"ג הלכה א'], שלמעשה מסכם את הכללים המבוארים בסוגיין לענין פיגול.

שלש מחשבות הן שפוסלין את הקרבנות, ואלו הן מחשבת שינוי השם, ומחשבת המקום, ומחשבת הזמן וכו', מחשבת המקום כיצד, כגון ששחט את הזבח לשמו על מנת לזרוק דמו, או להקטיר ממנו דבר הראוי להקטרה חוץ לעזרה, או לאכול ממנו דבר הראוי לאכילה חוץ למקום אכילתו, זו היא מחשבת המקום, וזבחים שחשב בהן מחשבה זו הם הנקראים זבחים ששחטן חוץ למקומן. מחשבת הזמן כיצד, כגון ששחט את הזבח לשמו על מנת לזרוק דמו מאחר שתשקע החמה שאינו זמן זריקתו, או להקטיר ממנו דבר הראוי להקטיר למחר

מאחר שיעלה עמוד השחר שאינו זמן הקטרתו, או לאכול ממנו דבר הראוי לאכילה לאחר זמן הראוי לאכילתו זו היא מחשבת הזמן, וזבחים שחשב בהן מחשבה זו הם הנקראים זבחים שנשחטו חוץ לזמנן והם הנקראים פיגול בכל מקום, וזהו פיגול האמור בתורה. ע"כ.

[הלכה ב'] מפי השמועה למדו שזה שנאמר בתורה ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו אינו מדבר אלא במחשב בשעת הקרבה שיאכל ממנו בשלישי, והוא הדין לכל קרבן שחשב עליו בשעת מעשיו שיאכל ממנו לאחר זמן הראוי לאכילת אותו קרבן, וכן אם חשב להקטיר ממנו במזבח דבר הראוי להקטרה לאחר זמן הראוי להקטרה, כך למדו מפי השמועה, אחד אכילת אדם ואחד אכילת מזבח, אם חשב עליהן אחר זמנן הרי הקרבן פיגול.

ושני חלקים יש במחשבה הנקראת מחשבת פיגול, חלק אחד עצם פסול הקרבן, ויש חלק הפסול המחיל על הבשר איסור אכילה שהעובר עליו חייב כרת, וזה יש אך ורק במחשבת הזמן, ותנאים רבים יש כדי שיבא האוכלו באמת לידי פיגול, ונבאר כאן חלק מהם המבוארים כאן בסמוך ובהמשך הסוגיא.

בארבע עבודות הזבח נפסל במחשבה בשחיטה, ובקבלה, ובהולכת הדם, ובזריקתו על המזבח, והעוף בשני דברים במליקה, ובמצוי הדם. והמנחות הנקמצות בארבעה, בקמיצה, ובנתינת הקומץ בכלי שרת, ובהולכת הקומץ למזבח, ובזריקתו על האש.

וממה שהוציאה התורה לשון מחשבת פיגול בלשון אכילה, אם האכול יאכל, למדו שמחשבת פיגול היא בכזית, כדרך אכילה, וכן שאין מחשבת פיגול מועלת רק בדבר העומד לאכילת אדם או לאכילת מזבח, והואיל והוציאו במחשבתו בלשון אכילה יהיה פיגול בכל דבר הנקרא אכילה אם חישב עליו למחר. כמו שאומרת הגמרא לקמן [ל"א ע"א] אמר רבי ינאי חישוב שיאכלוהו כלבים למחר פיגול דכתיב ואת איזבל יאכלו הכלבים בחלק יזרעאל. מתקיף לה רבי אמי אלא מעתה, חישוב שתאכלוהו אש למחר, דכתיב תאכלוהו אש לא נופח, ה"נ דפיגול וכו' אי דאפקה בלשון אכילה הכי נמי, הכא במאי עסקינן דאפקה בלשון הקטרה, דלשון אכילה לחוד ולשון הקטרה לחוד.

וכן ברמב"ם [הלכות פסולי המוקדשין פרק י"ד הלכה י'] אין אכילה פחותה מכזית, ולא הקטרה פחותה מכזית, לפיכך המחשב לאכול מדבר הראוי לאכילה פחות מכזית או שחשב להקטיר מדבר הראוי להקטרה פחות מכזית בין במחשבת זמן בין במחשבת מקום, הזבח כשר, חשב לאכול כחצי זית בחוץ, ולהקטיר כחצי זית בחוץ, או שחשב לאכול כחצי זית אחר זמן אכילה, ולהקטיר כחצי זית אחר זמן הקטרה, הזבח כשר, שאין אכילה והקטרה מצטרפין, ואם הוציאו בלשון אכילה ואמר שיאכל כחצי

פסול ואינו פגול, וכן אם עירב המחשבה בהקטרה הרי זה פסול ואינו פגול.

[הלכה ג'] חשב לאכול או להקטיר כחצי זית במחשבת המקום ולאכול או להקטיר כזית במחשבת הזמן הרי זה פגול, בין שהקדים מחשבת כזית בין שאיחר אותה שאין חצי זית חשוב אצל כזית.

עוד תנאי יש כדי שיתחייב אדם בכרת באכילת בשר פיגול, והוא, שלאחר שחישב מחשבת חוץ לזמנו, ולא עירב מחשבה אחרת, יקרב המתיר על גבי המזבח, ורק אז יתחייב האוכל כרת. כדאיתא בגמרא [כ"ה ע"ב] לא ירצה כהרצאת כשר כן הרצאת פסול, ומה הרצאת כשר עד שיקריבו כל מתיריו, אף הרצאת פסול עד שיקריבו כל מתיריו. וכתב הרמב"ם [הלכות פסולי המוקדשין פרק י"ח הלכה ט"ז] אינו חייב כרת על קדש שיש לו מתירין עד שיאכל ממנו אחר שקרבו מתיריו, אבל אם אכל את הבשר קודם זריקת הדם אינו לוקה משום טמא שאכל את הקדש, זה הכלל כל שיש לו מתירין אין חייבין עליו משום פגול או משום נותר או משום טמא עד שיקרבו מתיריו כהלכתן, וכל שאין לו מתירין כיון שקדש בכלי חייבין עליו משום טומאה, אפילו נטמא הבשר קודם שיטמא האוכל הואיל וקרבו המתירין ואחר כך אכל חייב כרת, וכן אם אכל מבשר חטאות הנשרפות והוא טמא אחר שנזרק דמם הרי זה חייב כרת.

וכבר כתבנו בהקדמה לסדר קדשים שעיקר החכמה בסדר זה שנקרא בחז"ל חכמה הוא הגדרת ההלכה, דהרי הכל הוא גזירת הכתוב, אך צריך להבין את גזירת הכתוב בזה, ויש בזה נפקא מינות רבות, וגם כאן חוקרים האחרונים [מין רי"ז הלוי מעילה פ"ב ה"י] האם גדר מה שהצריכה התורה שתהיה זריקת דם הקרבן כדי להתחייב כרת הוא שאין חיוב כרת משום פיגול רק בדבר שיש לו כל דיני קרבן כשר אילולי הפיגול, או שזה תנאי מיוחד בחיוב כרת שתהיה זריקת הדם, אבל לא משום שצריך שיהיה קרבן כשר אילולי הפיגול. ולקמן בסוגיות פיגול יתבאר אי"ה נפקא מינות בזה.

דף כ"ח ע"א

עור האליה כאליה דמי וכו'.

וברמב"ם [הלכות פסולי המוקדשין פרק י"ד ה"ז], ואלו דברים שאינן ראויין לא לאכילה ולא להקטרה בשר חטאת הנשרפת, והעור של בהמה כולו חוץ מעור האליה שהוא [ראוי] לאכילה, אבל המוראה והוא הקרום הדק הדבק בעור ומבדיל בינו ובין הבשר אינו ראוי לאכילה, וכן העצמות והגידים והקרניים והטלפיים, והנוצה של עוף והצפרניים והחרטום שלו וראשי אגפיים וראש הזנב, אפילו מקומות הרכים מכל אלו הדבוקים בבשר שאילו יחתכו מן החי יבצבץ הדם ויצא הואיל ואינן חשובין

זית ותאכל האש חצי זית, הרי אלו מצטרפין לשון אכילה אחד הוא, חשב לאכול או להקטיר כחצי זית, וחזר וחשב על חצי זית אחר באותה המחשבה, הרי אלו מצטרפין, חשב לאכול כחצי זית, ושתאכל בהמה או חיה כחצי זית, בין במחשבת מקום, בין במחשבת זמן, הרי אלו מצטרפין ששם אכילה אחד הוא, חשב על כזית שיאכלוהו שנים הרי אלו מצטרפין, חשב לאכול כזית ביותר מכדי אכילת פרס הרי זה מצטרף, חשב בשעת זביחה לאכול כחצי זית ובשעת זריקה לאכול כחצי זית הרי אלו מצטרפין בין במחשבת המקום בין במחשבת הזמן, וכן אם חשב על כזית בשעת קבלה ועל כזית בשעת הולכה שארבע העבודות מצטרפות והרי הן כעבודה אחת, חשב להקטיר כחצי זית מן הקומץ וכחצי זית מן הלבונה הרי אלו מצטרפין, שהלבונה עם הקומץ למנחה כאימורין לזבח, לפיכך אם חשב להקטיר כזית מן הלבונה חוץ לזמנו הרי זה פגול כמו שנתבאר, אחד המחשב לזרוק דם הזבח כולו בחוץ או למחר, או שחשב לזרוק מקצת דמו בחוץ או למחר, כיון שחשב על כדי הזייה מן הדם פסל. ע"כ.

עוד דין מיוחד מבואר בהלכות פיגול [הכונה להתחייב עליו כרת], והוא שלא תהיה מעורבת מחשבה אחרת הפוסלת את הקרבן במחשבה זו של פיגול, אלא תהיה רק מחשבה אחת, מחשבת חוץ לזמנו, וכך כתב הרמב"ם [הלכות פסולי המוקדשין פרק ט"ז הלכה א'], כבר ביארנו שהמחשב באחת מארבע העבודות מחשבת המקום, הקרבן פסול ואינו פגול, ואם חשב מחשבת הזמן הקרבן פגול, במה דברים אמורים בשלא עירב עם מחשבת הזמן מחשבה אחרת, אבל אם עירב מחשבת מקום או מחשבת שינוי השם בפסח ובחטאת עם מחשבת הזמן, הקרבן פסול ואינו פגול, כיצד שחט וקבל והוליד זורק ומחשבתו בארבע עבודות אלו מחשבת הזמן, או שהיתה מחשבתו באחת מארבעתן מחשבת הזמן ובשאר העבודות היתה מחשבתו נכונה או לא היתה שם מחשבה כלל בשאר העבודות הרי זה פגול, אבל אם שחט במחשבת הזמן וקיבל או הוליד או זרק במחשבת המקום, או ששחט במחשבת המקום וקיבל או הוליד או זרק במחשבת הזמן, הרי זה אינו פגול אלא פסול בלבד, וכן הפסח והחטאת ששחטן במחשבת שינוי השם וקיבל והוליד במחשבת הזמן, או ששחטן במחשבת הזמן וקבל או הוליד או זרק במחשבת שינוי השם, אין זה פגול אלא פסול, והוא הדין בעופות ובמנחות, אין שם פגול אלא קרבן שנפסל במחשבת הזמן ולא עירב עמה מחשבת המקום לא בתחלה ולא בסוף ולא עירב עמה מחשבת שינוי השם בקרבנות שנפסלין במחשבת שינוי השם.

[הלכה ב'] המחשב באחת מארבע העבודות או בכולם לאכול כזית מדבר הראוי לאכילה בחוץ וכזית למחר, או כזית למחר וכזית בחוץ, או כחצי זית בחוץ וכחצי זית למחר, או כחצי זית למחר וכחצי זית בחוץ, הרי הקרבן

אין כל כך קפידא עליו, אבל כשהוא טועה בסברא מראה הדבר שאינו עמל ומעמיק כל צרכו, ועל זה מגיעה באמת נזיפה. וזו כונת הגמרא מרתח רתח, דהיינו שהיה עונה לו בקפידא על חוסר המחשבה שלו, ומחקפידא היה יודע לוי מה היא השמועה הנכונה, וממילא לא צריך להגיע לסברות הנ"ל.

דף ל"א ע"א

אמר רבא ויקץ כישן הפיגול.

וצריך ביאור בלשון משונה זו. ויש לדון אם יש איסור לחשוב על חצי זית, או שחצי זית כמאן דליתא דמי ואין זו מחשבה כלל, כמו שחשב להאכיל לאדם חלק מזבח שאין בזה שם מחשבה כלל. והנה לגבי חצי שיעור באיסורים אמרינן במסכת יומא שיש בזה מחלוקת אם חצי שיעור אסור מן התורה, והסברא לאסור היא משום דחזי לאיצטרופי, דהיינו דאם תאמר דחצי שיעור כמאן דליתא דמי, אם כן גם בשיעור שלם שלא אכלו בבת אחת אי אפשר לחייבו כיון שכל חצי שיעור כמאן דליתא, אלא בהכרח שיש בו איסור בפני עצמו, רק אין בו מספיק שיעור לחייבו, וכשאוכל עוד הרי הוא משלים את השיעור, וכן הוא כאן, דאם חצי זית כמאן דליתא אי אפשר לחייבו, אבל אם היא מחשבה אסורה, אבל חסר בה השיעור, הרי הוא כאדם ישן, שהרי הוא קיים לפנינו אך כיון שהוא ישן אינו יכול לעשות כלום, כשהוא מקיץ מגלה הוא את כוחו, מה שאין כן במת.... ולכן נקט לשון זה דויקץ כישן ללמדך שאף מחשבה בחצי שיעור הרי היא מחשבה, רק חסר בה השיעור, ולכן שייך בה לשון קיצה.

בעי רב אשי חישוב לאכול כזית בשני בני אדם, מהו בתר מחשבה אזלינן דאיכא שיעורא, או בתר אוכלין אזלינן וליכא שיעורא.

דהיינו שהספק הוא אם הוא דין בקרבן, שיש איסור שיאכלו ממנו כזית חוץ למקומו, ומה לי אחד ומה לי מאה, אף שאף אחד מהאוכלים לא היה עובר כי אין בו כשיעור, או שהוא דין באדם, שאסור שאדם אחד יאכל כזית חוץ למקומו, וכל שאדם אחד אינו עובר, דהיינו שאינו אוכל כזית, אין זו מחשבת חוץ לזמנו. ופשט אביי כהצד הראשון.

דף ל"א ע"ב

בעי רבא חישוב לאכול כזית ביתר מכדי אכילת פרס, מהו לאכילת גבוה מדמינן ליה, או לאכילת הדיוט מדמינן ליה.

ולכאורה הואיל ופשטנו לעיל שאפילו שני בני אדם מצטרפים אף שאין בכל אחד כזית, מה מקום להסתפק

נקראים דבר שאינו ראוי לאכילה לענין הקרבנות, וכן המרק והתבלין והשליל והשליל וביצת העוף והבשר שפולטתו הסכין בשעת הפשט וישאר מודבק בעור והוא הנקרא אלל, כל אלו אינן חשובין לענין מחשבת הקרבנות והרי הן כדבר שאין ראוי לאכילה. ע"כ.

ורש"י פירש, כאליה דמי ואפילו לענין הקטרה ובשלמי כבש שאליתו קריבה נמי העור קרב כי היכי דלענין אכילה חשיב ליה בשר לענין מצות הקטרתו נמי בשר הוא, וקתני מתניתין דכי שחיט שלמים לאכול עור האליה בחוץ או למחר הוא מחשבה ואף על גב דחישב מאכילת מזבח לאדם.

ומרן הגרי"ז כתב דלכאורה נידון הגמרא הוא האם לעור האליה יש דין אליה לענין הקטרה, ואין הנידון כלל לענין האם יש לו שם בשר. וכתב דיש לומר דכונת רש"י לומר שאם עור האליה לא היה נחשב בשר, אף אם היה נחשב אליה לא היו מקטירים אותו, ולפי זה הכל תלוי בשם בשר לענין הקטרה, ומה שמצאנו שאף העצמות עולות על המזבח זה מדין מחוברים, ולכן אם יפרשו מן האליה לא יקטירו אותם.

אמנם דייק מרן הגרי"ז שדעת הרמב"ם לא כך, אלא אין דין בהקטרת אימורין דוקא בבשר, אלא אף בעצמות וכו', עיין שם שהביא ראיה לדבריו מהרמב"ם, ואין דין בשר רק בעולה, שבה נאמר ועשית עולותיך הבשר והדם, ולא באימורים, עיי"ש שתמה על רש"י מהיכן מקוקו להא דאף באימורים דין הקטרה הוא דוקא בבשר.

דף ל' ע"ב

אם כן מרתח רתח.

המפרשים [עיין כאן בשיטה מקובצת באריכות] הבינו שרבי היה כועס על שאלתו באופן זה, וטרחו לבאר כי היה כעס על דבר שיכול לבא לידי טעות ולידי תקלה וכו', עיי"ש, כי הוקשה להם כעס זה למה, וכי על כל שאלה שאינה הוגנת צריך לכעוס. ובאמת מצאנו לשון כעס על אי הבנת התלמיד, והוא בגמרא ברכות [ס"ג ע"ב], אמרי דבי רבי ינאי מאי דכתיב כי מיץ חלב יוציא חמאה ומיץ אף יוציא דם ומיץ אפים יוציא ריב במי אתה מוצא חמאה של תורה במי שמקיא חלב שניק משדי אמו עליה ומיץ אף יוציא דם כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושותק זוכה להבחין בין דם טמא לדם טהור ומיץ אפים יוציא ריב כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושניה ושותק זוכה להבחין בין דיני ממונות לדיני נפשות. ע"כ. וכעס היינו קפידא, וכעין שמצאנו לשונות כאלו בעניינים אחרים, מגדף בה רבי אבהו, דהוא מראה קפידא על סברא שאינה נכונה, שמראה על חוסר ההעמקה של בעל הסברא, או מחכו עליה, שהיו לועגים על סברא שאינה הגיונית, שהיכן שאדם טועה מחמת חוסר ידיעה

ביותר מאכילת פרס, דהואיל והוא דין בקרבן הרי נאכל ממנו כזית חוץ לזמנו. ועיין באחרונים שיישבו קושיא זו.

פרק שלישי

כל הפסולין ששחטו שחיטתן כשרה, שהשחיטה כשרה בזרים, ובנשים, ובעבדים, ובטמאים, ואפילו בקדשי קדשים, ובלבד שלא יהיו טמאים נוגעין בבשר. לפיכך הן פוסלין במחשבה.

ובגמרא מבואר כי כל אלו כשרים אף לכתחילה, ולא נשנו בלשון דיעבד אלא מפני הטמא שלכתחילה לא ישחוט שמה יגע.

וברמב"ם [הלכות פסולי המוקדשין פרק א' הלכה א'] כל הפסולין לעבודה מותרין לשחוט קדשים לכתחילה ואפילו קדשי קדשים, חוץ מן הטמא שאינו שוחט לכתחילה, ואף על פי שהוא חוץ לעזרה ופשט ידיו ושחט בעזרה גזירה שמה יגע בבשר.

וברמב"ם [הלכות ביאת המקדש פרק ט' הלכה ו'] שחיטת הקדשים כשירה בזרים אפילו קדשי קדשים, בין קדשי יחיד בין קדשי צבור שנאמר ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן מקבלה ואילך מצות כהונה, וכן ההפשט והניתוח והולכת עצים למזבח כשירה בזרים שנאמר באיברים והקטיר הכהן את הכל המזבחה זו הולכת איברים לכבש, הולכת איברים היא שצריכה כהונה ולא הולכת עצים.

דף ל"ב ע"א

נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר.

מלשון זה משמע דהוי דיעבד, וצריך להבין מה פסול יש בדם כזה שנאמר שהוא כשר רק בדיעבד. וכתב השפת אמת דהוא משום דאינו דרך כבוד שיזרוק על המזבח דם כזה שנשפך על הרצפה, ואף דלקמן [ל"ד ע"ב ד"ה כל] כתבו תוספות דמצוה לאספו, היינו כשלא נשאר דם בצואר ואז יפסל הקרבן כי לא יהיה דם לזריקה, אבל כשנשאר דם בצואר יקח דם מהצואר ולא מהרצפה, עיי"ש.

מה סמיכה בטהורים, אף שחיטה. מדרבנן.

לרש"י מה שאמרו מדרבנן קאי רק על השחיטה, אבל סמיכה אסורה בטמאים מן התורה, כיון שהסומך צריך להיות לפני ה'. ומה שהסמיכה צריכה להיות לפני ה' ביאר רש"י דהוא מפני שצריך להיות תיכף לסמיכה שחיטה. וכתב הליקוטי הלכות דלפי זה אם סמך חוץ לעזרה הוי סמיכה, דמה שצריך לסמוך בעזרה הוא רק משום תיכף לסמיכה שחיטה, ולא דין בפני עצמו בסמיכה. אבל הרמב"ם [הלכות מעשה הקרבנות פרק ג' הלכה י"א] כתב, אין סומכין אלא בעזרה, סמך חוץ לעזרה חוזר

וסומך מבפנים, ואם היה בעל הקרבן עומד בחוץ והכנים ידו לפניו וסמך סמיכתו כשירה, והוא שיסמוך בכל כחו, ואין סומך אלא טהור ואם סמך הטמא סמך. ע"כ. הרי שכתב שהוא דין בסמיכה שתהיה לפני ה'. וכתב הכסף משנה דמשמע דסבירא ליה דסמיכת טמא אינה אסורה רק מדרבנן, ולכן בדיעבד סמיכתו כשירה.

דף ל"ג ע"ב

רבינא אמר לענין מלקות איתמר.

והוא תימה גדולה, דהואיל וביאה במקצת הוי ביאה, הרי הוא כבא בטומאה למקדש, ואם כן הוי חייב כרת, ומהי תיתי לחייבו רק מלקות. והביא רבינו הגרי"ז בשם הגר"ח דבאמת ביאת מקדש היא אך ורק בביאת כולו, ומה שחייב על ביאת מקצתו היינו משום מכנים טומאה למקדש, שהוא איסור בפני עצמו, ואינו חייב עליו רק מלקות. אמנם להרמב"ם לא די בזה, דלדעת הרמב"ם המכנים אדם טמא למקדש חייב כרת, דז"ל [הלכות ביאת המקדש פרק ג' הלכה ט"ז], המכנים שרץ וכיוצא בו במקדש או שהכנים אדם טמא למקדש הרי זה חייב כרת שהרי טימא מקדש ה', אבל הזורק כלים טמאים למקדש אפילו היו כלים שנגעו במת פטור מן הכרת, אבל חייב מלקות שנאמר ואם לא יכבס וגו' מפי השמועה למדו על רחיצת גופו ענוש כרת ועל כיבוס בגדיו לוקה ארבעים. אמנם הראב"ד שם חלק עליו שהמכנים אדם טמא למקדש חייב רק מלקות, ולדבריו אתי הנ"ל שפיר.

ולהלכה בענין ביאה במקצת כתב הרמב"ם שם [הלכה י"ח], וכן טמא שהכנים ידו למקדש מכין אותו מכת מרדות, וכן כל טמא באב מאבות הטומאות של דבריהם או שאכל אוכלין טמאים ושתה משקין טמאין ונכנס למקדש במזיד קודם שיטבול מכין אותו מכת מרדות. והשיג הראב"ד, וכן טמא שהכנים וכו'. א"א, שמעתין דזבחים קשיא עליה דעולא אמר ריש לקיש טמא שהכנים ידו למקדש לוקה ואמרין התם עשה שיש בו כרת הוא וכו'.

טמא שנגע בקודש ריש לקיש אמר לוקה, רבי יוחנן אמר אינו לוקה. ריש לקיש אמר לוקה, בכל קודש לא תגע; ורבי יוחנן אמר אינו לוקה, ההוא בתרומה כתיב.

באחרונים [עיין אחיעזר ח"א סימן מ'] חקרו מה הוא איסור נגיעת טמא בקודש, האם הוא משום שמטמא את הקודש, או שהוא איסור נגיעה בפני עצמו, וכמו שמצאנו שאסור לטמא להכנס למקדש אף שאינו מטמא אותו בפועל. והנפקא מינה תהיה לכאורה במי שזרק דבר קודש לבית טמא ולא נגע בו, שלחצד הראשון הרי הוא חייב, ולחצד השני פטור. וכתב האחיעזר שם דנראה שהוא מחלוקת ראשונים, דלמאירי אף זורק לבית טמא חייב משום הנ"ל, ולחינוך נראה שהוא איסור על הנגיעה בפני עצמה.

אינו עובר עליו בולא כלום, ההוא למצוה.

ופירש רש"י דההוא למצוה היינו דקאי על הבהמה, דבבהמה יש מצוה להקריב ולא בחיה, משמע שבאמת לריש לקיש אין איסור להקריב חיה טהורה, ויתכן שאדם יביא קרבן מחיה טהורה. אמנם השיטה מקובצת כאן חולק על רש"י בביאור דעת ריש לקיש, וסבירא ליה דאף לריש לקיש אף שאין איסור מצד עצמו להקריב חיה טהורה, מכל מקום אין שם קרבן חל עליה כלל.

דף ל"ד ע"ב

בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן פסול מהו שיעשה שירים.

מרש"י משמע שהנפקא מינה היא לענין הדם שנשאר בצואר הבהמה, דאם פסול עושה שירים נפסל דם זה לזריקה מדין שירים, דז"ל אם קבל וזרק מהו שיחזור הכשר ויקבל ויזרוק ויכשר הקרבן מי אמרינן כיון דזרק פסול שוייה לדם שבצואר שירים ותו לא מיחזי לזריקה או דלמא לא אלימא זריקת פסול לשוייה לדם שבצואר בהמה שירים ויחזור הכשר ויקבל. ורבינו אפרים [התוספות] ביאר שהנפקא מינה בדם שנתקיים בו דין אם עלו לא ירדו, מה דין הדם שנשאר, האם הוא כדם פסול ונשפך לאמה, או דינו כדין שירים ונשפך ליסוד.

והרמב"ם משמע שהבין שהשאלה היא על קבלת הדם על ידי פסול, דז"ל [הלכות פסולי המוקדשין פרק א' הלכה כ"ח], קיבל הפסול, אם נשאר דם הנפש חוזר הכשר ומקבל ומוליך וזורק, שאין הפסולין לעבודה עושין הדם הנשאר שירים, חוץ מן הטמא הואיל והוא ראוי לעבודה בקרבן הבא בטומאה כמו שביארנו עושה שירים, כיצד קיבל הטמא, אף על פי שקיבל אחריו הכשר דם הנפש וזרקו נפסל הזבח, שזה שקיבל הכשר באחרונה שירים הוא ואינו כלום. ובאמת השיג הראב"ד, א"א, סבור אני שטעה בזה שהוא סבור כשאמרו כוס עושה חבירו דחוי או שירים בקבלה בלבד אמרו אפילו בלא זריקה ואינו כן שאין השאר לא דחוי ולא שירים עד שיזרק מן האחר ואפילו קיבל הכשר תחלה וכ"ש פסול. ורש"י פירש שקיבל וזרק.

אין עושה שירים אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו, הואיל ומרצה לפיגולו.

וכתב רש"י, אין לך זריקה פסולה שעושה את השאר שירים אלא זריקה במחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו, הואיל ומרצה לפיגולו, הואיל והוא זריקה מן התורה למיקבעיה פיגול ופסול. ע"כ. הרי שהזכיר אף בקביעות פסול דמרצה לפיגולו, ומשמע דגם לענין פסול מחשבת חוץ למקומו לא יקבע הפסול רק כשקרבו מתיריו. וביאר השפת אמת דאף שלשון מרצה לפיגולו נאמר על פיגול, מכל מקום הוי גילוי מילתא לכל פסולי מחשבה. ולפי זה הוא הדין למחשבת שלא לשמה.

ופסק הרמב"ם [הלכות פסולי המוקדשין פרק י"ח הלכה י"ב] כריש לקיש, וז"ל, אסור לטמא את הקדשים או לסבב להם טומאה שהרי פוסלן, והטמא את הקדשים אינו לוקה, אבל אדם טהור שאכל כזית מקדשים שנטמאו לוקה, שנאמר והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל והוא הדין לשאר הקרבנות שאם אכל כזית מלבונת המנחה שנטמאה אחר שנתקדשה בכלי לוקה, אחד קדשים שנטמאו לפני כפרה או לאחר כפרה, בין שנטמאו באב הטומאה או בולד הטומאה של דברי תורה, אבל אם נטמאו בטומאות של דבריהם אינו לוקה על אכילתן, אבל מכין אותו מכת מרדות, ואינו לוקה אלא האוכל אחר זריקת דמים, אבל אם אכל קודם זריקה אינו לוקה משום אוכל קודש טמא אבל מכין אותו מכת מרדות.

דף ל"ד ע"א

טמא שאכל בשר קודש לפני זריקה ריש לקיש אמר לוקה, ורבי יוחנן אמר אינו לוקה.

הרמב"ם שהבאנו בסמוך פסק כרבי יוחנן, וז"ל, ואינו לוקה אלא האוכל אחר זריקת דמים, אבל אם אכל קודם זריקה אינו לוקה משום אוכל קודש טמא אבל מכין אותו מכת מרדות. ע"כ. ולכאורה מה שכתב אינו לוקה משום אוכל קודש טמא מיותר, ומכח דיוק זה כתב המשנה למלך [שם ה"ב] שבא לומר שלוקה משום לא תוכל לאכול בשעריך, כמו שכתב הרמב"ם [הלכות מעשה הקרבנות פרק י"א הלכה א'] כל האוכל כזית מבשר העולה בין לפני זריקת דמה בין לאחר זריקת דמה לוקה, שנאמר לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך תירושך ויצהרך וגו' וכל נדריך אשר תדור, מפי השמועה למדו שזו אזהרה לאוכל בשר העולה. ע"כ. אמנם באבן האזל [פסולי המוקדשין פ"ח ה"ב] חלק עליו, עיי"ש.

איתמר המעלה אברי בהמה טמאה ע"ג המזבח ריש לקיש אמר לוקה, רבי יוחנן אמר אינו לוקה. ואמרו בגמרא א"ל רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא, אסברא לך באברי בהמה טמאה דכולי עלמא לא פליגי, ופירש רש"י דלכולי עלמא יש בזה רק עשה ולא לאו, וממילא אינו לוקה. אבל הרמב"ם [הלכות איסורי מזבח פרק ה' הלכה ו'] כתב, המקטיר איברי בהמה טמאה על גבי המזבח לוקה, ואף על פי שאיסור הקרבתה מכלל עשה שהרי נאמר מן הטהורה אכול ומן הטהורה הקרב הא טמאה לא תאכל ולא תקריב, כשם שלוקה על אכילת הטמאה הבא מכלל עשה כמו שביארנו במקומו כך לוקה על הקרבתה וכו'. ע"כ. משמע דפירש להיפך, דלכולי עלמא לוקים על הקרבתה.

כי פליגי בחיה, והכי איתמר, רבי יוחנן אמר עובר בעשה, ריש לקיש אמר אינו עובר בולא כלום; רבי יוחנן אמר עובר בעשה, בהמה אין, חיה לא; ריש לקיש אמר